

Remiss av förslag till föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Innehållsförteckning

Remiss av förslag till föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	1
1. Utgångspunkter	2
1.1. Bakgrund och målet med regleringen	2
1.2. Regleringsalternativ.....	4
1.3. Länsstyrelsernas bemyndigande	4
2. Motivering och överväganden	4
2.1. Den allmänna riskbedömningen	4
2.2. Riskklassificering av kunder.....	7
2.3. Interna och gemensamma rutiner och riktlinjer	8
2.4. Rutiner för lämplighetsprövning	11
2.5. Utbildning och information	11
2.6. Skydd mot hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder	11
2.7. Åtgärder för identitetskontroll.....	11
2.8. Förenklade åtgärder för kundkännedom	15
2.9. Skärpta åtgärder för kundkännedom	15
2.10. Bevarande av handlingar och uppgifter	18
2.11. Intern kontroll.....	19
2.12. Funktioner	19
2.13. Rapportering av uppgifter	20
3. Förslagets konsekvenser	23
4. Bilaga	24
5. Sändlista.....	24

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

1. Utgångspunkter

1.1. Bakgrund och målet med regleringen

Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län (länsstyrelserna) föreslår följande föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (föreskriftsförslaget). Länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter och allmänna råd (01FS 2021:36, 14FS 2017:178, 12FS 2017:22) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism benämns nedan som nuvarande föreskrifter.

Länsstyrelserna utövar tillsyn över de fysiska och juridiska personer som driver sådan verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 16, 17, 19, 20 och 22–24 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Tillsynsansvaret framgår av 16 § förordning (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen). Berörda verksamhetsutövare är huvudsakligen verksamhetsutövare som tillhandahåller bokförings- och revisionstjänster, skatterådgivare, oberoende jurister, pantbanker, bolagsbildare, postboxföretag, förvaltare av truster och liknande juridiska konstruktioner, varuhandlare som betalar ut eller tar emot kontanter över ett visst belopp samt konsthandlare som genomför transaktioner över ett visst belopp. Länsstyrelsernas föreskrifter gäller således för dessa verksamhetsutövare.

Penningtvättslagen och penningtvättsförordningen genomför i svensk rätt penningtvättsdirektivet¹, som i sin tur bygger på de rekommendationer som den mellanstatliga organisationen Financial Action Task Force, FATF, har tagit fram. FATF är internationell standardsättare på området för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Av artikel 48.6 och 48.7 i penningtvättsdirektivet framgår det att medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheterna har tillgång till

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

uppgifter som gör det möjligt för dem att riskklassificera sina tillsynsobjekt. I samband med införandet av den nuvarande penningtvättslagen infördes möjlighet för Finansinspektionen, som enda tillsynsmyndighet, att meddela föreskrifter om periodisk rapportering för de verksamhetsutövare som står under inspektionens tillsyn. I samband med detta övervägdes om motsvarande skyldighet till periodisk rapportering även skulle införas för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn men regeringen ansåg då att det inte fanns tillräckligt underlag för att gå vidare med ett sådant förslag.²

Frågan återupptogs dock i senare förarbeten, där regeringen uttalade att det är motiverat att införa en möjlighet till periodisk rapportering även för de företag som står under länsstyrelsernas tillsyn och att denna möjlighet bör regleras på motsvarande sätt som gäller för verksamhetsutövare under Finansinspektionens tillsyn. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023.³

Detta innebär att länsstyrelserna numera har bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att länsstyrelserna ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under länsstyrelsernas tillsyn.⁴

Målet med ändringarna som länsstyrelserna nu föreslår i föreskrifterna är att ge länsstyrelserna bättre förutsättningar att arbeta riskbaserat i sin tillsyn. Detta genom införandet av en rapporteringsskyldighet för de företag som omfattas av länsstyrelsernas penningtvättstillsyn. Övriga ändringar som länsstyrelserna nu föreslår i föreskrifterna är av redaktionell art och syftar till att underlätta för verksamhetsutövare under

² Se prop. 2016/17:173 *Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, s. 354.

³ Se prop. 2021/22:251 *Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, s. 100 ff.

⁴ 8 kap. 1 § 21 penningtvättslagen och 19 § första stycket 2 penningtvättsförordningen.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

länsstyrelsernas tillsyn att följa penningtvättslagen och föreskrifterna.

Ändringarna i föreskrifterna har utarbetats gemensamt av Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län.

Ändringarna i föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

1.2. Regleringsalternativ

Länsstyrelserna har bemyndigats att meddela föreskrifter om skyldighet för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden. Därmed finns inget regleringsalternativ i denna del. Övriga ändringar är av redaktionell art. Länsstyrelserna föreslår dels förtydliganden i befintliga formuleringar som inte kan genomföras på annat sätt än i befintlig text, dels redaktionella förtydliganden som syftar till att underlätta för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn att följa penningtvättslagen och föreskrifterna. Länsstyrelserna skulle kunna avstå från att genomföra förändringarna, alternativt göra förtydliganden på länsstyrelsernas hemsidor, men länsstyrelserna bedömer att det skapar mest tydlighet för berörda verksamhetsutövare att förtydliganden av föreskrifterna görs i sitt sammanhang.

1.3. Länsstyrelsernas bemyndigande

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter på de områden som anges i 8 kap. 1 § penningtvättslagen. Länsstyrelsernas bemyndigande att meddela föreskrifter framgår av 18–19 §§ penningtvättsförordningen.

2. Motivering och överväganden

2.1. Den allmänna riskbedömningen

Länsstyrelserna gör ett tillägg i det remitterade föreskriftsförslaget som innebär ett krav på att dokumentera datum för uppdatering av den allmänna riskbedömningen, vilket utvecklas nedan. Utöver detta tillägg gör länsstyrelserna ingen ändring i sak vad gäller nuvarande

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

bestämmelser om den allmänna riskbedömningen, utan de föreslagna ändringarna syftar enbart till att förtydliga vad som redan följer av penningtvättslagen och förarbetena.

I föreskriftsförslaget har länsstyrelserna infört en ny paragraf (2 kap. 2 §) för att förtydliga innehållet i den allmänna riskbedömningen. Paragrafen syftar till att ge ytterligare vägledning kring vilka överväganden verksamhetsutövaren behöver göra vid den allmänna riskbedömningen för att kunna bedöma hur de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker (2 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen). Paragrafen är uppbyggd utifrån strecksatser och anger alltså inte någon särskild ordning som verksamhetsutövaren måste följa. Det är upp till varje verksamhetsutövare att bestämma i vilken ordning samt hur övervägandena ska redovisas och dokumenteras.

I den nya paragrafen använder länsstyrelserna bland annat begreppen *hot* och *sårbarheter* för att förtydliga de överväganden som verksamhetsutövaren behöver göra. Dessa begrepp används även av FATF⁵ samt definieras i de nationella riskbedömningarna från 2020/2021 och 2022.⁶ Revisorsinspektionen och Spelinspektionen använder också begreppen i sina föreskrifter angående innehållet i den allmänna riskbedömningen.⁷

I den nya paragrafen återges även delar av bestämmelserna i 2 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen. Syftet med detta är att förtydliga i vilka sammanhang de olika bestämmelserna särskilt ska beaktas samt att ge en samlad bild av processen att ta fram den allmänna riskbedömningen.

⁵ Se bland annat FATF Guidance (2013), *National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment*, s. 7 och FATF Guidance (2019), *Terrorist Financing Risk Assessment*, s. 7–8.

⁶ Se Polismyndigheten, *Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2020/2021*, s. 122 samt Polismyndigheten, *Nationell riskbedömning 2022 – Hawala*, s. 26.

⁷ Se 3 § Revisorsinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (RIFS 2021:1) samt 2 kap. 2 § Spelinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SIFS 2019:2).

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

Innehållet i den nya paragrafen presenteras nedan.

I den första strecksatsen anges att verksamhetsutövaren ska identifiera de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten.

I den andra strecksatsen anges att verksamhetsutövaren ska identifiera och analysera de hot som är relevanta för de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten. Med hot avses olika tillvägagångssätt som möjliggör att verksamhetens produkter och tjänster kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. För att kunna identifiera och analysera relevanta hot behöver verksamhetsutövaren därför, när det gäller penningtvätt, ha förståelse dels för de brott som genererar brottsvinsterna, dels för själva processen med att tvätta brottsvinsterna. När det gäller terrorfinansiering behöver verksamhetsutövaren ha förståelse både för medlens ursprung och för hur de används för att finansiera terrorism.⁸ I den andra strecksatsen anges vidare att verksamhetsutövaren vid sin bedömning ska ta särskild hänsyn till uppgifter som kommer fram vid verksamhetsutövarens rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner samt till information om tillvägagångssätt för penningtvätt och finansiering av terrorism och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnar. Dessa omständigheter är inte uttömmande utan det kan även finnas andra omständigheter som verksamhetsutövaren kan behöva ta hänsyn till.

I den tredje strecksatsen anges att verksamhetsutövaren ska identifiera och analysera de sårbarheter som kan innebära att de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Med sårbarheter avses de faktorer som kan utnyttjas för att realisera ett hot.⁹ Det kan exempelvis avse svagheter i verksamheten eller egenskaper hos produkter eller tjänster. I den tredje strecksatsen anges vidare att verksamhetsutövaren vid denna bedömning särskilt ska beakta vilka kunder och distributionskanaler som finns samt vilka geografiska riskfaktorer som föreligger. Verksamhetsutövaren ska även beakta andra relevanta verksamhetsspecifika omständigheter som kan

⁸ Se *Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2020/2021* s. 122 samt *Nationell riskbedömning 2022 – Hawala* s. 26.

⁹ Jfr *Nationell riskbedömning 2022 – Hawala* s. 26.

2024-02-29

Diarienummer

Stockholm: 44455-2023

Västra Götaland: 33948-2023

Skåne: 36471-2023

innebära en sårbarhet för att verksamhetens produkter och tjänster utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Med denna formulering vill länsstyrelserna förtydliga att verksamhetsutövaren måste identifiera och analysera vilka sårbarheter som finns i den egna verksamheten. Det handlar alltså inte om sårbarheter i allmänhet, utan i denna del av riskbedömningen behöver verksamhetsutövaren analysera den egna verksamheten. I förarbetena exemplifieras detta med faktorer såsom verksamhetsutövarens storlek, organisatoriska komplexitet och andra verksamhetsspecifika, men inte produkt- eller tjänsterelaterade, omständigheter.¹⁰

I den fjärde strecksatsen anges att verksamhetsutövaren ska värdera riskerna som är förenade med de bedömda hoten och sårbarheterna samt motivera angivna risknivåer. Med denna formulering vill länsstyrelserna förtydliga vilka överväganden verksamhetsutövaren behöver göra för att kunna bedöma hur stor risken är för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det är alltså inte tillräckligt att endast ange en risknivå utan att motivera denna.

Av 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen framgår det att den allmänna riskbedömningen ska dokumenteras och hållas uppdaterad. Av länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter (2 kap. 2 §) framgår det att verksamhetsutövaren ska utvärdera den allmänna riskbedömningen regelbundet, minst en gång per år, och uppdatera den vid behov samt dokumentera datum för utvärderingen av den allmänna riskbedömningen. I föreskriftsförslaget gör länsstyrelserna tillägget att verksamhetsutövaren även ska dokumentera datum för eventuell uppdatering av den allmänna riskbedömningen samt att datum för utvärdering och eventuell uppdatering ska framgå av den allmänna riskbedömningen. Eftersom verksamhetsutövaren redan ska utvärdera den allmänna riskbedömningen minst en gång per år samt uppdatera den vid behov, bedömer länsstyrelserna att tillägget, som enbart gäller datering av eventuell uppdatering samt placering av datumen, inte innebär någon särskild arbetsinsats för de verksamhetsutövare som omfattas av länsstyrelsernas tillsyn. Länsstyrelserna ändrar även numreringen av denna bestämmelse till

¹⁰ Se prop. 2016/17:173 s. 207.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

2 kap. 3 § i föreskriftsförslaget. Detta är en följdändring av att länsstyrelserna har infört en ny paragraf 2 kap. 2 § i föreskriftsförslaget.

2.2. Riskklassificering av kunder

Länsstyrelserna har uppmärksammat ett behov av att i föreskrifterna förtydliga att de omständigheter som anges i 2 kap. 4 och 5 §§ penningtvättslagen inte är uttömmande. Med den nya formuleringen förtydligar länsstyrelserna att de omständigheter som tas upp i angivna bestämmelser endast är exempel.

Länsstyrelserna ändrar även numreringen av denna bestämmelse från 2 kap. 3 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter till 2 kap. 4 § i föreskriftsförslaget. Detta är en följdändring av att länsstyrelserna har infört en ny paragraf 2 kap. 2 § i föreskriftsförslaget.

2.3. Interna rutiner och riktlinjer

Länsstyrelserna ändrar numreringen avseende interna och gemensamma rutiner och riktlinjer där 2 kap. 4–6 §§ i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ändras till 2 kap. 5–7 §§ i föreskriftsförslaget. Detta är en följdändring av att länsstyrelserna har infört en ny paragraf 2 kap. 2 § i föreskriftsförslaget.

Länsstyrelserna ändrar hänvisningarna i 2 kap. 5 § första stycket 1 och 2 nuvarande föreskrifter så att dessa överensstämmer med den nya numreringen.

Länsstyrelserna inför i 2 kap. 7 § föreskriftsförslaget en hänvisning till vad som framgår av 2 kap. 8 § penningtvättslagen om att rutinerna och riktlinjerna för kundkännedom, övervakning och rapportering samt för behandling av personuppgifter ska vara dokumenterade. Denna hänvisning införs för att förtydliga för verksamhetsutövaren vilka rutiner och riktlinjer som ska vara dokumenterade. Anledningen till detta förtydligande är att det samtidigt införs ett förtydligande om att både utvärdering och uppdatering av rutiner och riktlinjer ska dokumenteras och framgå av rutinerna och riktlinjerna. Detta dokumentationskrav gäller dock endast för de rutiner och riktlinjer som redan ska vara dokumenterade enligt penningtvättslagen.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

Av 2 kap. 6 § nuvarande föreskrifter framgår det att verksamhetsutövaren ska utvärdera sina rutiner och riktlinjer regelbundet, minst en gång per år, och uppdatera dem vid behov samt dokumentera datumet för utvärderingen av rutinerna och riktlinjerna. I föreskriftsförslaget gör länsstyrelserna tillägget att verksamhetsutövaren även ska dokumentera datum för eventuell uppdatering av de dokumenterade rutinerna och riktlinjerna samt att datum för utvärdering och eventuell uppdatering ska framgå av de dokumenterade rutinerna och riktlinjerna. Eftersom verksamhetsutövaren redan ska utvärdera rutiner och riktlinjer minst en gång per år samt uppdatera dessa vid behov bedömer länsstyrelserna att tillägget, som enbart gäller datering av eventuell uppdatering samt placering av datumen, inte innebär någon särskild arbetsinsats för de verksamhetsutövare som omfattas av länsstyrelsernas tillsyn. Tillägget att detta krav endast gäller de dokumenterade rutinerna och riktlinjerna är ett förtydligande som följer naturligt av penningtvättslagens krav på dokumentation i 2 kap. 8 §.

Genom införandet av en ny paragraf (2 kap. 8 § i föreskriftsförslaget) förtydligar länsstyrelserna vad verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer ska innehålla. Att verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer ska innehålla detaljerade handlingsregler, vara situationsanpassade och beskriva vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer samt hur dessa åtgärder ska vidtas följer redan av penningtvättslagens förarbeten.¹¹ Kraven har också bekräftats av domstol i flera avgöranden.¹² Att verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer i relevanta delar ska vara anpassade efter riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i verksamheten samt verksamhetens storlek och art följer av det riskbaserade förhållningssätt som penningtvättslagen ger uttryck för. Det sagda innebär att innehållet i olika rutiner och riktlinjer kan ha olika stark koppling till de risker som förknippas med verksamheten. Det följer också direkt av penningtvättslagen att omfattning och innehåll av nästintill samtliga rutiner och riktlinjer ska bestämmas med hänsyn till bland annat riskerna för penningtvätt och finansiering av

¹¹ Se prop. 2016/17:173 s. 212f.

¹² Se bland annat Förvaltningsrätten i Stockholms avgöranden den 10 mars 2023 i mål nr 8298-22 och den 10 maj 2023 i mål nr 35468-21.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

terrorism som identifierats i den allmänna riskbedömningen. Av flera domstolsavgöranden framgår det även att en avsaknad av en allmän riskbedömning medför att verksamhetsutövaren saknar förutsättningar för att ha användbara och verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer för att motverka att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.¹³

Länsstyrelserna avser genom denna nya paragraf att göra det tydligare för verksamhetsutövaren vilka krav som ställs och hur rutinerna och riktlinjerna ska vara utformade. Eftersom rutinerna och riktlinjerna ska vara anpassade efter risker, storlek, art och situation varierar kraven på rutiner och riktlinjer utifrån hur dessa parametrar faller ut i olika verksamheter. Den nya 2 kap. 8 § i föreskriftsförslaget innehåller heller inte några nya krav för verksamhetsutövarna, utan syftar till att ge ytterligare vägledning i förhållande till vad som redan framgår av penningtvättslagen, förarbetena och avgöranden från domstol.

Grunden för penningtvättslagen är det riskbaserade förhållningssättet. Det följer av förarbetena att omfattningen av verksamhetsutövarens åtgärder, förfaranden, kontroller med mera ska utformas och fortlöpande anpassas efter riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i den specifika verksamheten. Således ska flest och mest omfattande åtgärder sättas in där riskerna är som störst. Där riskerna är mindre räcker det med färre och mindre omfattande åtgärder. Följaktligen är det riskbaserade förhållningssättet också ett sätt att styra resurserna i verksamheten till de viktigaste områdena när det gäller arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det riskbaserade synsättet bör medföra att verksamhetsutövaren kan motverka att deras verksamhet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism till en lägre kostnad och med högre effektivitet än vid ett i detalj reglerat system. En utgångspunkt vid genomförandet av penningtvättsdirektivet i den nya penningtvättslagen ansågs därför vara att se till att verksamhetsutövarna kan tillämpa det riskbaserade synsättet fullt ut i sina verksamheter. Detta synsätt

¹³ Se exempelvis Förvaltningsrätten i Göteborgs avgörande den 6 april 2022 i mål nr 8529-21, som också prövats av Kammarrätten i Göteborg den 4 december 2023 i mål nr 2574-22.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

skulle därför genomsyra såväl lagen som dess tolkning och tillämpning.¹⁴

Det följer vidare av förarbetena att verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer är av mycket stor betydelse vid genomförandet av ett riskbaserat förhållningssätt. De interna rutinerna ersätter i praktiken till stor del sådana detaljerade bestämmelser i lag eller föreskrifter som ger tydliga och detaljerade handlingsregler. Penningtvättslagen sätter således i viktiga avseenden endast ramarna för verksamhetsutövarens skyldigheter. Dessa ramar måste verksamhetsutövaren fylla med ett innehåll som är begripligt, situationsanpassat och tillämbart genom verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer. Rutiner, riktlinjer och förfaranden ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning.¹⁵

Eftersom 2 kap. 8 § i föreskriftsförslaget är ny ändrar länsstyrelserna den efterföljande numreringen i kapitlet så att 2 kap. 7–10 §§ nu blir 2 kap. 9–12 §§.

2.4. Rutiner för lämplighetsprövning

2 kap. 7 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ändrar numrering till 2 kap. 9 § i föreskriftsförslaget.

2.5. Utbildning och information

2 kap. 8 och 9 §§ i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ändrar numrering till 2 kap. 10 och 11 §§ i föreskriftsförslaget.

2.6. Skydd mot hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder

2 kap. 10 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ändrar numrering till 2 kap. 12 § i föreskriftsförslaget. Länsstyrelserna

¹⁴ Se prop. 2016/17:173 s. 178f.

¹⁵ Se prop. 2016/17:173 s. 212f.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

lägger också till en hänvisning till 6 kap 4 a § första stycket penningtvättslagen.

2.7. Åtgärder för identitetskontroll

Länsstyrelserna gör inga ändringar i sak vad gäller nuvarande bestämmelser om åtgärder för identitetskontroll utan de föreslagna ändringarna förtydligar enbart vad som redan följer av penningtvättslagen, förarbetena och länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter.

I föreskriftsförslaget har länsstyrelserna utformat en ny struktur avseende bestämmelserna om åtgärder för identitetskontroll. Därmed ändras även rubriksättningen delvis. Genom den nya strukturen vill länsstyrelserna förtydliga att åtgärderna består av tre delar: identifiering av kunden; kontroll av kundens identitet; samt dokumentation av identitetskontroller. Länsstyrelserna har utformat föreskrifterna så att det ska bli mer lättöverskådligt vilka krav som gäller för dessa åtgärder. Den nya strukturen innebär att flera bestämmelser och allmänna råd i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter har fått nya placeringar och nya paragrafnummer. Innehållet i det remitterade föreskriftsförslaget presenteras nedan.

I 3 kap. 1 § länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter finns det hänvisningar till bestämmelser i penningtvättslagen om identifiering och kontroll; verklig huvudman; samt förenklade och skärpta åtgärder för kundkännedom. I föreskriftsförslaget har länsstyrelserna delat upp denna paragraf enligt följande. I 3 kap. 1 § hänvisas till penningtvättslagens bestämmelser om identifiering och kontroll. Länsstyrelserna har även gjort ett tillägg där det framgår att verksamhetsutövaren ska genomföra identifiering på det sätt som anges i 3 kap. 3 § föreskrifterna samt kontroll av identitet på det sätt som anges i 3 kap. 4 § föreskrifterna. I 3 kap. 2 § hänvisas till penningtvättslagens bestämmelser om vad som avses med verklig huvudman, utredning av verklig huvudman samt kontroll av den verkliga huvudmannens identitet. Länsstyrelserna har även gjort ett tillägg där det framgår att verksamhetsutövaren ska kontrollera den verkliga huvudmannens identitet på det sätt som anges i 3 kap. 4 § föreskrifterna. De ändringar och tillägg som återfinns i 3 kap. 1–2 §§ föreskriftsförslaget gäller alltså enbart hänvisningar och innebär

2024-02-29

Diarienummer

Stockholm: 44455-2023

Västra Götaland: 33948-2023

Skåne: 36471-2023

inga förändringar i sak. Hänvisning till penningtvättslagens bestämmelser om förenklade och skärpta åtgärder för kundkännedom finns sedan tidigare i 3 kap. 10 och 11 §§ i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter (3 kap. 5 och 6 §§ i föreskriftsförslaget).

Efter 3 kap. 2 § i föreskriftsförslaget följer ett allmänt råd som sedan tidigare återfinns i anslutning till 3 kap. 8 § länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter.

I länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter anges det hur identifiering och identitetskontroll ska göras när det gäller *fysiska* respektive *juridiska* personer. I det remitterade föreskriftsförslaget har länsstyrelserna gjort en språklig ändring och använder begreppet *kund* i relation till kunden som sådan och de som representerar kunden i 3 kap. 3–4 §§. Begreppet kund definieras i 1 kap. 8 § 4 penningtvättslagen som den som har trätt eller står i begrepp att träda i avtalsförbindelse med en verksamhetsutövare. I 3 kap. 3 § föreskriftsförslaget anges hur verksamhetsutövaren ska identifiera en kund som är en fysisk respektive juridisk person. Detta regleras sedan tidigare i 3 kap. 2 och 6 §§ länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter. Enligt de nuvarande bestämmelserna ska verksamhetsutövaren *efterfråga* uppgifter när det gäller en fysisk person och *inhämta* uppgifter när det gäller en juridisk person. Länsstyrelserna har gjort en språklig ändring i föreskriftsförslaget genom att det nu anges att verksamhetsutövaren ska *begära* uppgifter både när det gäller fysiska och juridiska personer. När det gäller juridiska personer vill länsstyrelserna med denna ändring förtydliga att identifieringen handlar om att begära uppgifter från den som ska identifieras. Det är först i nästa steg – kontroll av identiteten – som verksamhetsutövaren ska inhämta uppgifter från olika handlingar och externa källor. Länsstyrelserna har även gjort ett tillägg i 3 kap. 3 § föreskriftsförslaget där det framgår att om kunden företräds av ett ombud eller motsvarande, ska verksamhetsutövaren också identifiera den personen i enlighet med bestämmelserna i paragrafen. Detta följer redan av bestämmelserna i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter men har alltså nu förtydligats.

2024-02-29

Diarienummer

Stockholm: 44455-2023

Västra Götaland: 33948-2023

Skåne: 36471-2023

I 3 kap. 4 § föreskriftsförslaget anges att verksamhetsutövaren ska kontrollera identiteten hos en kund som är en fysisk person samt företrädare för en kund som är en juridisk person. Om kunden företräds av ett ombud eller motsvarande, ska verksamhetsutövaren också kontrollera ombudets identitet och behörighet att företräda kunden. Med detta vill länsstyrelserna förtydliga att verksamhetsutövaren både ska kontrollera kundens identitet och kundens ombuds identitet när ett ombud finns. Detta följer redan av 3 kap. 7 § första och tredje styckena penningtvättslagen samt artikel 13 i penningtvättsdirektivet. Länsstyrelserna har dock sett ett behov av att förtydliga detta. Länsstyrelserna har även gjort ett tillägg i 3 kap. 4 § föreskriftsförslaget för att förtydliga att identitetskontroll ska genomföras även om kunden är en offentlig person eller känd sedan tidigare. Detta efter förebild i 7 § Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2021:1).

I 3 kap. 4 § föreskriftsförslaget anges vidare *hur* kontrollåtgärderna ska utföras. Av förslaget framgår det att kontrollåtgärderna ska utföras och dokumenteras på det sätt som anges i efterföljande tabell. Länsstyrelserna förtydligar också att kontrollåtgärderna ska utföras åtminstone på det sätt som anges i tabellen, oavsett kundens risknivå. Vid skärpta åtgärder för kundkännedomåtgärder behöver fler åtgärder vidtas, se avsnitt 2.9 nedan om skärpta åtgärder för kundkännedom. Tabellen är utformad efter förebild i 7 § Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2021:1). Syftet med att redovisa bestämmelserna i en tabell är att göra det mer överskådligt vilka kontrollåtgärder som ska utföras i vilken situation och hur åtgärderna ska dokumenteras. Den nya strukturen innebär att 3 kap. 3–5, 7 och 9 §§ i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter har sorterats in i tabellen.

Tabellen är uppbyggd enligt följande. I vänsterkolumnen anges vem som kontrolleras (fysisk person; fysisk person på distans; företrädare ombud eller motsvarande; juridisk person; samt verklig huvudman), i mittenkolumnen anges vilken handling som kontrolleras och i högerkolumnen anges hur kontrollen ska dokumenteras.

När det gäller kontroll av identiteten hos fysiska personer och fysiska personer på distans kan verksamhetsutövaren välja mellan olika handlingar att kontrollera. De olika alternativen är numrerade i

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

respektive mittenkolumn. Alternativen är desamma som anges i 3 kap. 3 och 4 §§ länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter. I föreskriftsförslaget har länsstyrelserna dock ändrat ordningen så att alternativ nummer 1 avser kontroll av fysisk identitetshandling och alternativ nummer 2 avser kontroll av elektroniska handlingar. Anledningen till den ändrade ordningen är att länsstyrelserna bedömer att det är fler personer som har fysisk legitimation jämfört med elektronisk och det är därför logiskt att ha det först i ordningen. När det gäller kontroll av företrädare, ombud eller motsvarande så ska verksamhetsutövaren kontrollera identitetshandlingar enligt både punkt 1 och 2.

Tabellen är uppbyggd så att en siffra eller bokstav i mittenkolumnen hör ihop med motsvarande siffra/bokstav i högerkolumnen. Det betyder att den handling som kontrolleras enligt alternativ nummer 1 i mittenkolumnen ska dokumenteras på så det sätt som anges vid siffran 1 i högerkolumnen.

Efter tabellen i föreskriftsförslaget följer allmänna råd gällande identitetskontroll. I första stycket anges att identitetskontrollen enligt tabellen bör ske med sådan omsorg som risken i det enskilda fallet motiverar. Detta följer av förarbetena till penningtvättslagen och penningtvättsdirektivet.¹⁶

De allmänna råden i andra och tredje styckena återfinns sedan tidigare i anslutning till 3 kap. 7 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter. Länsstyrelserna har dock gjort vissa justeringar. I det allmänna rådet i andra stycket har länsstyrelserna lagt till "eller webbaserat verktyg". Syftet med tillägget är att inte begränsa verksamhetsutövaren till någon särskild teknisk lösning vid identitetskontroll av juridiska personer. I det allmänna rådet i tredje stycket har länsstyrelserna, i den sista meningen, ändrat ordet "hög" till "förhöjd" så att det i det nya förslaget anges att fler kontroller kan behöva göras om verksamhetsutövaren bedömer att kundrelationen är förknippad med en förhöjd risk. Syftet med detta tillägg är att inte begränsa verksamhetsutövarna till att enbart tillämpa det allmänna rådet i situationer där det föreligger en hög risk.

¹⁶ Se prop. 2016/17:173 s. 238 och 241–242 samt artikel 13.2 i penningtvättsdirektivet.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

Det allmänna rådet i fjärde stycket återfinns sedan tidigare i anslutning till 3 kap. 8 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter.

På grund av ändringarna ovan får 3 kap. 12 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ett nytt paragrafnummer och blir 3 kap. 7 § i föreskriftsförslaget.

2.8. Förenklade åtgärder för kundkännedom

3 kap. 10 § i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter ändrar numrering till 3 kap. 5 § i föreskriftsförslaget.

2.9. Skärpta åtgärder för kundkännedom

3 kap. 11 § nuvarande föreskrifter ändrar numrering till 3 kap. 6 § i föreskriftsförslaget. Länsstyrelserna inför ett nytt allmänt råd till 3 kap. 6 § i föreskriftsförslaget avseende skärpta åtgärder för kundkännedom.

Vad gäller förenklade åtgärder för kundkännedom har länsstyrelserna till nuvarande föreskrifter lämnat allmänna råd om vad som kan avses med förenklade åtgärder. Mot bakgrund av detta och då det uppkommit frågor om varför det saknas allmänna råd kring skärpta åtgärder för kundkännedom föreslås därför allmänna råd även i denna del. Genom att utforma dessa åtgärder som allmänna råd anser länsstyrelserna att det förtydligas att åtgärderna utgör exemplifieringar i en förteckning som inte är uttömmande. Det kan därför finnas andra lämpliga förenklade respektive skärpta åtgärder beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det är inte heller möjligt att generellt, för alla verksamhetsutövare och alla högrisksituationer, ange vilka åtgärder som verksamhetsutövare måste vidta för att kunna hantera den höga risken. Länsstyrelsernas erfarenhet är att de verksamhetsutövare som står under länsstyrelsernas tillsyn överlag har svårt att identifiera riskerna i sina verksamheter. Länsstyrelserna ser därför i nuläget en risk med att ange åtgärder direkt i föreskriften då det skulle kunna uppfattas som mer uttömmande. I sammanhanget ska också beaktas att penningtvättslagen ger mer vägledning kring vad som avses med skärpta åtgärder för kundkännedom. De skärpta åtgärderna för kundkännedom anges därför, som för de förenklade åtgärderna, i ett allmänt råd.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

Länsstyrelserna har utformat de skärpta åtgärderna efter förebild av de tre exemplifieringar av sådana åtgärder som bör vara normalt förekommande vid hög risk som framgår av 3 kap. 16–17 §§ penningtvättslagen samt efter Europeiska bankmyndighetens (EBA) riktlinjer.¹⁷

När det gäller affärsförbindelser eller transaktioner där risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms vara hög ska särskilt omfattande kontroller och utredningar göras i syfte att öka kunskapen om kunden och möjliggöra mer välgrundade bedömningar av de transaktioner som kunden genomför. Skärpta åtgärder för kundkännedom kan inte ersätta normala åtgärder för kundkännedom utan bör vidtas som ett komplement till dessa. I förslaget till allmänt råd har länsstyrelserna exemplifierat vad de skärpta åtgärderna för kundkännedom som specificeras i penningtvättslagen kan utgöras av. Med begreppet kunden i detta sammanhang avses, så som framgår av avsnitt 2.7 ovan, kunden som sådan och de som representerar kunden.

En verksamhetsutövare behöver inte vidta alla de skärpta åtgärder för kundkännedom som anges i det allmänna rådet i samtliga fall. Det riskbaserade förhållningssättet kräver att verksamhetsutövaren identifierar, analyserar och bedömer de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som verksamhetsutövaren är exponerad för och vidtar åtgärder som står i proportion till dessa risker. Eftersom risker med enskilda affärsförbindelser och enstaka transaktioner kan variera, även inom en kundkategori, kräver det riskbaserade förhållningssättet att verksamhetsutövaren vidtar åtgärder som står i proportion till riskerna. I vissa högrisksituationer kan det till exempel vara lämpligt att fokusera på utökad fortlöpande granskning av transaktioner under den tid affärsförbindelsen varar och i andra situationer kan andra åtgärder vara lämpligare.

I första punkten i förslaget till allmänt råd har länsstyrelserna exemplifierat att skärpta åtgärder kan avse fördjupad kontroll av

¹⁷ EBA/GL/2021/02 Riktlinjer enligt artiklarna 17 och 18.4 i direktiv (EU) 2015/849 för kundkännedom och de faktorer som kreditinstitut och finansiella institut bör beakta vid bedömning av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med enskilda affärsförbindelser och enstaka transaktioner (riktlinjer för riskfaktorer avseende penningtvätt och finansiering av terrorism) som upphäver och ersätter riktlinjerna JC/2017/37.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

kundens identitet, affärsverksamhet, ekonomiska situation och ekonomiska medel genom inhämtning av information om kunden och kundens historik från flera tillförlitliga och oberoende källor. Med fördjupad kontroll avses att komplettera de normala åtgärderna med ytterligare kontroller samt att öka kvaliteten hos den information som inhämtas för att erhålla kundkännedom i syfte att bekräfta kundens identitet och situation. En verksamhetsutövare bör bedöma de risker som förknippas med varje typ av underlag och den metod som används för identifiering och kontroll samt säkerställa att den valda metoden och typen står i proportion till den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kunden.

I andra punkten exemplifieras att skärpta åtgärder kan avse att inhämta fördjupad information om affärsförbindelsens eller den enstaka transaktionens avsedda syfte och art, genom att exempelvis ställa fler frågor till kunden och kontrollera svaren. Detta syftar till att säkerställa att affärsförbindelsens eller den enstaka transaktionens avsedda syfte och art är legitima.

I tredje punkten exemplifieras att skärpta åtgärder kan avse en ökad frekvens för uppdatering av kundkännedomsinformation, exempelvis så att informationen uppdateras flera gånger under ett år. Genom att uppdatera kundinformationen mer regelbundet kan förändringar i kundens riskprofil upptäckas, bedömas och, om nödvändigt, föranleda åtgärder.

I fjärde punkten exemplifieras ökad frekvens och intensitet för granskning av transaktioner, exempelvis så att granskning behöver göras oavsett belopp på transaktionen. Här avses att identifiera eventuella ovanliga eller oväntade transaktioner, oaktat att dessa understiger en viss beloppsgräns som satts för övervakning av transaktioner, som kan väcka misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Detta kan innebära att fastställa vad medlen ska användas till eller motivet till vissa transaktioner.

I andra stycket i förslaget till allmänt råd har länsstyrelserna infört en hänvisning till 3 kap. 17 § penningtvättslagen för att uppmärksamma att det finns ytterligare krav på skärpta åtgärder för

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

kunder som är etablerade i ett land som har identifierats som ett högriskredjeland av Europeiska kommissionen.

Det nya allmänna rådet innehåller inte några nya krav på verksamhetsutövarna, utan syftar till att ge ytterligare vägledning i förhållande till vad som redan framgår av lag och förarbeten.

2.10. Bevarande av handlingar och uppgifter

Av penningtvättslagen framgår att verksamhetsutövare ska bevara vissa handlingar och uppgifter under viss tid. Länsstyrelserna har sedan tidigare, i 5 kap. 1 § länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter, hänvisat till penningtvättslagens bestämmelser samt föreskrivit att handlingarna ska vara ordnade antingen elektroniskt eller i pappersform så att de är lättåtkomliga och sökbara.

I 5 kap. 1 § föreskriftsförslaget gör länsstyrelserna språkliga justeringar i bestämmelsens andra och tredje stycke. I andra stycket ändras ordet "sparas" till "bevaras", för att överensstämma med penningtvättslagens bestämmelser. I tredje stycket förtydligas att även uppgifter, jämte handlingar, ska vara ordnade. Länsstyrelserna anser att detta inte är ett tillkommande krav eftersom det redan enligt såväl lag som föreskrifter föreligger krav om att bevara både handlingar och uppgifter. I tredje stycket ändras även lydelsen redaktionellt genom att ordet "antingen" tas bort.

Verksamhetsutövare får enligt den nya lydelsen dock även fortsättningsvis ordna handlingar och uppgifter elektroniskt eller i pappersform, varför den språkliga justeringen inte innebär någon faktisk ändring av verksamhetsutövarens skyldigheter.

I 5 kap. 1 § tredje stycket föreskriftsförslaget ändras även lydelsen vad gäller att handlingarna och uppgifterna ska vara lättåtkomliga och sökbara. Enligt ny lydelse ska handlingarna och uppgifterna vara sökbara samt enkla att identifiera, ta fram och sammanställa. Länsstyrelserna bedömer att ändringen inte innebär en förändrad hantering för berörda verksamhetsutövare. I stället förtydligar länsstyrelserna med den nya formuleringen innebörden av att handlingarna och uppgifterna ska vara lättåtkomliga. Den nya ordalydelsen motsvarar formuleringen i 6 kap. 1 § Spelinspektionens föreskrifter (SIFS 2019:2). Även Revisorsinspektionen använder

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

begreppen ”identifiera, ta fram och sammanställa” i 12 § Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2021:1).

2.11. Intern kontroll

Länsstyrelserna inför en ny paragraf i föreskriftsförslaget (6 kap. 2 §) där det anges att verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer för intern kontroll ska innehålla en beskrivning av vilka åtgärder verksamhetsutövaren ska vidta för att kunna upptäcka och korrigera brister i verksamheten. Den nya paragrafen är ett förtydligande i enlighet med de krav på rutiner och riktlinjer för intern kontroll som ställs upp i förarbetena, där det anges att det bland annat ska finnas rutiner och riktlinjer som avser de funktioner som ska utses enligt 6 kap. 2 § penningtvättslagen samt de andra rutiner och riktlinjer som krävs för att verksamhetsutövaren ska kunna upptäcka och korrigera brister i den egna verksamheten.¹⁸ Den nya paragrafen innebär alltså ingen ändring i sak avseende vilka krav som ställs på verksamhetsutövarna, utan är endast ett förtydligande.

2.12. Funktioner

Länsstyrelserna ändrar numreringarna på 6 kap. 2 och 3 §§ i länsstyrelsernas nuvarande föreskrifter till 6 kap. 3 och 4 §§ i föreskriftsförslaget, eftersom en ny paragraf (6 kap. 2 §) införs.

Länsstyrelserna förtydligar 6 kap. 3 § andra stycket föreskriftsförslaget språkligt genom att ange att verksamhetsutövaren ska ta hänsyn till flera omständigheter som avser verksamhetens storlek och art när verksamhetsutövaren ska bedöma om det behöver inrättas sådana funktioner som lagstiftningen ställer krav om. Den uppräknade omständigheter som följer är sådant som särskilt ska beaktas, men även andra omständigheter kan aktualiseras.

Länsstyrelserna genomför också andra redaktionella ändringar i 6 kap. 3 och 4 §§ föreskriftsförslaget. Länsstyrelserna förtydligar 6 kap. 3 § tredje stycket föreskriftsförslaget genom att byta ut ordet ”när” till ”om”, för att tydliggöra att det ska framgå av rutinerna om funktioner utsetts. Det är alltså inte av avgörande vikt att det anges i rutinerna när i tiden dessa utsågs. Ändringen innebär också att

¹⁸ Se prop. 2016/17:173 s. 547.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

6 kap. 3 § andra stycket föreskriftsförslaget och 6 kap. 4 § andra stycket föreskriftsförslaget blir likalydande i denna del.

Länsstyrelserna gör vidare en språklig justering av 6 kap. 3 § tredje stycket föreskriftsförslaget genom att byta ut hänvisningen till penningtvättslagen till en hänvisning till första stycket i 6 kap. 3 § föreskriftsförslaget. Länsstyrelserna lägger även till orden "av terrorism" i 6 kap. 4 § första stycket föreskriftsförslaget.

Ändringarna är gjorda med beaktande av vad som anges i förarbetena om att myndigheterna, för att åstadkomma en proportionerlig tillämpning, ska beakta den relativa storleken hos de verksamhetsutövare som föreskrifterna avser och ta liknande hänsyn avseende verksamhetens art och riskerna kopplade till de olika verksamhetsutövare som omfattas av lagen.¹⁹

2.13. Rapportering av uppgifter

Länsstyrelserna har fått bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att länsstyrelserna ska bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under länsstyrelsernas tillsyn.²⁰

Regeringen betonar i förarbetena att länsstyrelsernas möjligheter till riskklassificering av verksamhetsutövare under deras tillsyn skulle öka väsentligt om länsstyrelserna fick möjlighet att periodiskt begära in relevanta uppgifter om verksamheterna och deras risker. Detta ligger också i linje med de krav som följer av artikel 48.6 och 48.7 i penningtvättsdirektivet, det vill säga att medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheterna har tillgång till uppgifter som gör det möjligt för dem att riskklassificera sina tillsynsobjekt. Behovet har även framhållits i 2019 och 2021 års nationella riskbedömningar av penningtvätt och finansiering av terrorism från Polismyndigheten. Regeringen förutsätter också att länsstyrelserna

¹⁹ Se prop. 2016/17:173 s. 320.

²⁰ Se 8 kap. 1 § p. 21 penningtvättslagen samt 19 § första stycket 2 penningtvättsförordningen.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

ger eventuella föreskrifter en proportionerlig utformning som medför en rimlig administrativ börda för verksamhetsutövarna.²¹

I föreskriftsförslaget har länsstyrelserna infört tre nya paragrafer (7 kap. 1–3 §§) gällande periodisk rapportering.

Föreskrifterna innebär att verksamhetsutövare som omfattas av länsstyrelsernas penningtvättstillsyn periodiskt eller på begäran ska rapportera in vissa uppgifter till länsstyrelserna. Bestämmelsen anger övergripande kategorier av uppgifter som ska lämnas in. Det avser uppgifter om vilken typ av verksamhet verksamhetsutövaren bedriver, verksamhetens kunder, verksamhetsutövarens riskbedömning och rutiner eller övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Dessa uppgifter kan till exempel avse eventuellt ändrad verksamhet, kundkategorier, distributionskanaler, och kontanthantering samt antalet rapporter till Polismyndigheten. Uppgifterna kommer att analyseras och läggas till grund för länsstyrelsernas riskklassificering av verksamhetsutövarna som står under länsstyrelsernas tillsyn. Riskklassificeringen möjliggör för länsstyrelserna att på ett effektivt sätt prioritera och planera tillsynsinsatser utifrån verksamhetsutövarnas och de olika branschernas risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Verksamhetsutövarna ska lämna uppgifter digitalt eller på det sätt som länsstyrelserna meddelar.

För att uppnå en mer flexibel och ändamålsenlig reglering samt för att inte öka på verksamhetsutövarnas administrativa börda har länsstyrelserna valt att utforma föreskriften på samma sätt som framgår av lagen, det vill säga periodiskt eller på begäran. Detta innebär i praktiken att länsstyrelserna gör en bedömning av relevansen hos de uppgifter länsstyrelserna begär och kan utifrån behov avgöra om uppgifter ska ges in periodiskt eller endast på begäran. Att länsstyrelserna begär in uppgifter på begäran kan bli aktuellt om till exempel en avgränsad sektor ska väljas ut för en tematisk eller händelsestyrd undersökning. Risker förändras också över tid och det skulle inte vara tidseffektivt att utifrån förändrade omständigheter behöva justera föreskrifterna. Att begära in uppgifter på begäran ger också länsstyrelserna en möjlighet att

²¹ Se prop. 2021/22:251 s. 102–104.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

fokusera sina resurser där behovet av tillsyn för tillfället är som störst. Behovet av att förnya riskklassificeringen inom exempelvis en bransch kan på sikt komma att skilja sig från behovet i en annan bransch.

Föreskrifterna specificerar inte heller exakt de uppgifter som ska rapporteras eftersom de uppgifter som begärs in kan komma att förändras över tid och anpassas utifrån de olika sektorerna samt utifrån en tematisk eller händelsestyrd undersökning. Sättet för inrapportering kan också komma att anpassas utifrån tekniska möjligheter. Sammantaget är det inte ändamålsenligt att i föreskrifter närmare precisera dessa uppgifter.

Samtidigt har länsstyrelserna förståelse för att verksamhetsutövarna behöver tid att anpassa sig till hur rapporteringen kommer att se ut. Länsstyrelserna har dock ännu inte beslutat när och hur första rapporteringen ska gå till. Metod- och systemstöd behöver tas fram för rapporteringen och någon tidpunkt för när detta kommer att ske har ännu inte preciserats. Länsstyrelserna kommer att meddela ytterligare information på sina hemsidor, som också kommer att användas som kommunikationskanal. För att hålla sig uppdaterade kan verksamhetsutövarna prenumerera på ändringar av länsstyrelsernas hemsidor.

Länsstyrelserna har ett stort antal tillsynsobjekt som är varierande till både storlek och art vilket gör att det finns ett behov av både en övergripande och sektorsspecifik riskklassificering av tillsynsobjekten. Därför är aktuell rapportering en nödvändig förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna göra adekvata riskklassificeringar.

Länsstyrelserna bedömer att rapporteringen inte kommer att innebära några större konsekvenser för verksamhetsutövarna. Rapporteringen kommer inte att vara omfattande eller betungande utan den kommer endast att behöva omfatta ett begränsat antal frågor som snabbt går att besvara och som verksamhetsutövarna ska ha tillgång till i sin verksamhet. Kravet på rapportering skulle kunna innebära en något större administrativ börda för de små verksamhetsutövarna än för de stora om de i dagsläget inte har system för att enkelt ta fram önskade uppgifter. Rapporteringen kan

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

för dessa verksamhetsutövare innebära mer manuellt arbete än hos större verksamhetsutövare. Däremot är det troligtvis färre uppgifter som behöver tas fram och rapporteras med tanke på bland annat mer begränsat produktutbud och mindre komplex kundstruktur. Verksamhetsutövarna har även redan idag långtgående skyldigheter att ge in de uppgifter som länsstyrelserna begär samt att ha system för uppgiftslämning. Länsstyrelserna har med aktuell utformning av föreskrifterna möjlighet att välja mellan periodisk rapportering och rapportering på begäran vilket också innebär större möjlighet till flexibilitet. Länsstyrelserna anser att föreslagna föreskrifter har getts en proportionerlig utformning som medför en rimlig administrativ börda för verksamhetsutövarna.

3. Förslagets konsekvenser

Målet med ändringarna som länsstyrelserna nu föreslår i föreskrifterna är att ge länsstyrelserna bättre förutsättningar att arbeta riskbaserat i sin tillsyn. Detta genom införandet av en rapporteringsskyldighet för de företag som omfattas av länsstyrelsernas penningtvättstillsyn. Övriga ändringar som länsstyrelserna nu föreslår i föreskrifterna är av redaktionell art och syftar till att underlätta för verksamhetsutövare under länsstyrelsernas tillsyn att följa penningtvättsregelverket.

Utifrån de överväganden som länsstyrelserna har gjort ovan under avsnitt 2 avseende konsekvenserna av de föreslagna ändringarna, bedömer länsstyrelserna att det saknas skäl att genomföra konsekvensutredning och remissförfarande enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Däremot ska länsstyrelserna samråda med övriga tillsynsmyndigheter innan föreskrifter meddelas.²²

De redaktionella ändringar som föreslås överskrider inte gällande krav enligt nuvarande regelverk och skyldigheten att lämna uppgifter till länsstyrelserna gäller endast gentemot de verksamhetsutövare som står under länsstyrelsernas tillsyn. Då de redaktionella föreskriftsändringarna handlar om att förtydliga redan gällande reglering bedömer länsstyrelserna att ändringarna inte ska

²² Se 18 § andra stycket penningtvättsförordningen.

2024-02-29

Diarienummer
Stockholm: 44455-2023
Västra Götaland: 33948-2023
Skåne: 36471-2023

medföra någon extra administrativ kostnad för de verksamhetsutövare som omfattas.

Vad gäller skyldigheten att lämna uppgifter till länsstyrelserna har länsstyrelserna utvecklat förutsättningarna för detta under avsnitt 2.13. Skyldigheten för verksamhetsutövare att lämna uppgifter till länsstyrelserna ökar förutsättningarna för länsstyrelserna att arbeta riskbaserat i tillsynen. Det bidrar till ett mer effektivt tillsynsarbete.

4. Bilaga

Förslag till länsstyrelsernas föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

5. Sändlista

Fastighetsmäklarinspektionen
Finansinspektionen
Revisorsinspektionen
Spelinspektionen
FAR
Förenade antik och konsthandlare
MRF Motorbranschens riksförbund
Smycken & Klockor
SRF konsulterna
Svenska Galleriförbundet
Svenska Pantbanksföreningen
Sveriges konst- och antikhandlarförening (SKAF)
Svensk Handel